

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.141>

JEL classification: G21

UDC: 331.3

Євген ЧАЙКОВСЬКИЙ

аспірант,

Західноукраїнський національний університет

E-mail: chaikovsky26@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0179-5422>

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ

Вступ. У контексті збільшення глобальних фінансових невизначеностей, забезпечення фінансової стабільності банків стає вирішальним для економічної безпеки України. Стабільність банківської системи має прямий вплив на інвестиційну привабливість країни, стабільність національної валюти та довіру інвесторів та громадян до фінансових установ. В цьому контексті актуальним є аналіз чинників, які впливають на фінансову стабільність банків, оскільки розуміння цих факторів дозволяє формувати стратегії для мінімізації ризиків та підвищення загальної стійкості фінансової системи. Ця стаття звертає увагу на взаємозв'язки між макроекономічними та мікроекономічними процесами в контексті їх впливу на банківську стабільність, з особливим фокусом на виклики, з якими стикаються банки в Україні.

Мета статті. Метою дослідження є ідентифікація та аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на стабільність банківської системи, та розробка рекомендацій щодо управління цими факторами для підвищення фінансової стабільності.

Методи дослідження. Для аналізу використані методи системного аналізу, класифікації, а також порівняльний аналіз. Використання цих методів дозволяє комплексно оцінити вплив різноманітних економічних та організаційних факторів.

Результати. Дослідження визначило важливість як зовнішніх, так і внутрішніх факторів у формуванні фінансової стабільності банків. Серед ключових зовнішніх факторів виявлено вплив глобальних економічних трендів, змін у законодавстві, коливань валютних курсів та економічної політики держави. Внутрішні фактори включають управлінські стратегії, якість активів банку, рівень корпоративного управління та інноваційну діяльність. Особлива увага приділяється аналізу впливу внутрішніх процесів банку на його спроможність адаптуватися до економічних коливань. В результаті дослідження сформульовані рекомендації щодо поліпшення систем управління ризиками, зокрема через впровадження передових IT-рішень для моніторингу і аналізу ризиків. Також наголошується на необхідності збільшення прозорості діяльності банків та підвищення фінансової грамотності клієнтів як чинників зміцнення довіри до фінансових інституцій.

Ключові слова: фінансова стабільність; банківська система; зовнішні фактори; внутрішні фактори; управління ризиками; інвестиційна активність.

Вступ

Забезпечення фінансової стабільності банків в Україні стає критично важливим у

контексті збереження інвестиційної активності, підтримки ділової активності, збереження купівельної спроможності і рівня споживання та виробництва. Це стає пріоритетним завданням

© Євген Чайковський, 2024

Отримано: 18.04.2024 р.

Рекомендовано до друку: 02.05.2024 р.

Опубліковано: 29.05.2024 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Чайковський Є. Фактори впливу на фінансову стабільність банків в Україні. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 2. С. 141-157. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.141>

для банківського сектора, оскільки недостатня фінансова стабільність може призвести до відсторонення від ринку та навіть припинення діяльності банківської установи. У таких умовах збільшення рівня фінансової стабільності стає необхідним для збереження конкурентоспроможності та довгострокової успішної діяльності банків.

У контексті дестабілізації банківського ринку під впливом як зовнішніх (ендогенних), так і внутрішніх (екзогенних) факторів, значна увага приділяється забезпеченню фінансової стабільності не лише окремих банківських установ, але й банківської системи в цілому. Від стану фінансової стабільності банківських установ значною мірою залежить можливість банківської системи забезпечувати свою діяльність. На сучасному етапі одним із ключових завдань банків є їх ефективне функціонування, забезпечення належного рівня конкурентоспроможності та стійкості в умовах постійних змін в економіці, політиці та соціальній сфері. Тільки фінансово стабільний банк з великим запасом міцності зможе продовжувати свою діяльність.

В сучасних умовах господарювання, що характеризуються збільшеною динамікою та невизначеністю умов функціонування банківських установ, банки стикаються з обмеженою можливістю гнучко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі та оперативно адаптуватися до них. Ця проблема особливо загострилася під час фінансової кризи, яка супроводжувалася уповільненням темпів економічного зростання, девальвацією національної валюти, втратою довіри до банківських установ з боку вкладників та масовим відтоком коштів з банківських рахунків. Це призвело до зростання банківських ризиків, погіршення якості активів та проблем з ліквідністю. У таких умовах необхідно докладно вивчити структуру зовнішнього та внутрішнього середовища банку, а також аналізувати тенденції зміни факторів, що впливають на його фінансову стабільність, конкурентну позицію та рівень конкурентоздатності.

В економічній літературі вітчизняні науковці провели визначення та аналіз основних чинників, які впливають на стійкість та стабільність банків, у своїх дослідженнях,

зокрема О. І. Барановський [1], В. Я. Вовк [2], О. С. Вовченко [3; 4], О. В. Дзюблюк [5], С. Б. Єгоричева [3], О. О. Іващук [6], В. В. Коваленко [7; 8], К. А. Корженко [9], К. В. Мстоян [10], В. В. Рисін [11], Н. М. Шелудько [12], О. Р. Яременко [13] та ін. Аналіз різноманітних досліджень у сфері забезпечення фінансової стабільності та стійкості банків дозволяє визначити, що в сучасних умовах, коли фінансовий ринок розвивається динамічно, і з'являються нові ризики та загрози для стабільності банківського сектору, питання надійності, стабільності та стійкості українських банків стає особливо важливим. Тому, чинники, які впливають на фінансову стабільність банківських установ, залишаються недостатньо опрацьованими в українській економічній науці, і потребують більш глибокого дослідження. Дослідження факторів, які визначають загальну стабільність банків, на даний час недостатньо систематизоване, що негативно впливає на процес управління та оцінку фінансової стабільності банківських установ. Особливо мало уваги приділяється визначенню найважливіших аспектів зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на рівень конкурентоздатності та конкурентну позицію банку.

Мета статті

Мета статті полягає у дослідженні та аналізі чинників, які впливають на фінансову стабільність банків в Україні, визначенні їх місця та пріоритетності залежно від вагомості впливу в сучасних умовах функціонування банківської системи.

Виклад основного матеріалу дослідження

Банківські установи відіграють ключову роль в економіці, впливаючи на її загальний стан. Банки здійснюють залучення, обробку, впорядкування та розподіл майже всіх фінансових потоків в державі. Тому при дослідженні стабільності економіки держави необхідно досліджувати фінансову стабільність банківських установ.

У глобалізованому світі ключовим завданням для національних економік є забезпечення їхньої конкурентоспроможності. Це вимагає стабільності та неперервного розвитку, як у цілому економіки, так і у

банківській сфері. Без таких умов досягнення конкурентної переваги стає майже неможливим завданням [13, с. 918].

Рівень стабільності банківської системи в цілому та кожного конкретного банку зокрема визначатиме міру перерозподільних процесів у економіці, обсяги фінансових ресурсів, які витрачаються на кредитування економіки, а також створення сприятливого інвестиційного клімату.

Фактично немає банків, які були б абсолютно фінансово стабільними, але кожен банк має поліпшувати свою фінансову стабільність і стійкість. Це покращення в кінцевому результаті сприятиме збільшенню фінансової стабільності банківської системи в цілому.

У світлі сучасних тенденцій на фінансовому ринку та поширення глобалізації, банки знаходяться серед найактивніших учасників економічних відносин як на мікро-, так і на макрорівні. Це вимагає від них швидкої адаптації до нових умов та змінення тактики та стратегії, як для пристосування до конкурентного середовища, так і для здобуття нових позицій та розвитку в нових сферах діяльності. Відповідно, банки повинні бути уважнішими до можливих загроз та ефективніше використовувати наявні переваги, що сприятиме їхній фінансовій стабільності на ринку та забезпечить подальше успішне і прибуткове функціонування. Це робить необхідним постійне вдосконалення банківського менеджменту, розширення його впливу та аналіз чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища [9, с. 191].

Багато вчених у своїх наукових працях приділяють увагу класифікації факторів, які впливають на формування надійності та фінансової стабільності банку. Ураховуючи, що фінансова стабільність є важливою складовою загальної стабільності банку, можемо визначити необхідність аналізу цих класифікацій.

На сьогоднішній день, відсутні чіткі критерії або ознаки, які однозначно розмежовували б різні фактори впливу на стабільність роботи банку. Кожен дослідник, аналізуючи та класифікуючи ці фактори, керується своєю власною суб'єктивною точкою зору, власними міркуваннями та цілями виокремлення. Це

призводить до того, що інтерпретація впливу цих факторів на діяльність банку може відрізнятись залежно від конкретного дослідника [9, с. 192].

І хоча більшість авторів економічної літератури звертають увагу на проблему визначення факторів, що впливають на фінансову стабільність банку, вони часто не дотримуються принципу комплексності та системності при проведенні своїх досліджень. Однак ідентифікація ключових факторів та середовищ, які можуть стати потенційними джерелами порушення фінансової стабільності банку, широко висвітлюється у економічній літературі [13, с. 919].

У літературі з економіки найчастіше фактори стійкості банківської установи поділяються на дві основні групи: зовнішні або екзогенні, які пов'язані з економічною, соціальною та політичною ситуацією в країні на рівні макроекономіки, і внутрішні або ендегенні, які пов'язані з самою діяльністю банку на рівні мікроекономіки [9, с. 192].

Ураховуючи, що як зовнішні, так і внутрішні фактори можуть впливати на фінансову стабільність банку, потрібно здійснити систематизацію та класифікацію цих факторів.

К. В. Мстоян виконав більш детальну класифікацію зовнішніх факторів, розглянувши їх у п'яти основних групах: економічні, фінансові, політичні, соціальні та форс-мажорні. Він виділив основні чинники в кожній з цих груп. Також слід зазначити, що він розрізняв соціальні і політичні фактори, хоча у більшості випадків ці фактори об'єднуються в одну групу в літературі. Крім цього, у його класифікації було уточнено характер форс-мажорних факторів як непередбачених та неподоланих обставин, що виникають внаслідок природних явищ [10].

К. В. Мстоян впровадив новий підхід у класифікації ендегенних факторів, розглядаючи їх у трьох групах: якість фінансового менеджменту, якість організаційного менеджменту та якість маркетингових стратегій банку [10].

О. О. Іващук визначає три основні групи факторів, які впливають на формування стійкості: зовнішні фактори, фактори що включають стан світових економічних процесів, та фактори, пов'язані з діяльністю конкретного

банку. У своїй класифікації О. О. Іващук акцентує значущий вплив зовнішнього середовища. Зовнішні фактори вона пропонує розглядати через два аспекти: фінансово-економічний, що охоплює рівень інфляції в країні, податкове навантаження, грошово-кредитну політику, стан грошового ринку, економічну ситуацію у країні та глобальну економіку; та соціально-правовий аспект, включаючи законодавство, систему банківського регулювання та нагляду, соціальну і політичну стабільність у країн [6, с. 286]. Однак, мало уваги приділяється визначенню ключових факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які визначають рівень конкурентоздатності та позицію банку на фінансовому ринку.

Стосовно внутрішніх чинників, то О. О. Іващук вважає, що фінансовий стан банківської установи можна вважати стійким, якщо банк має стійкий капітал, забезпечений ліквідним балансом, є платоспроможним і відповідає вимогам щодо якості його капіталу [6, с. 287].

К. А. Корженко, подібно до більшості попередніх класифікацій, розрізняє дві основні групи факторів формування стійкості банку за способом їх виникнення: зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори мають великий вплив на діяльність банку, і це те, з чим менеджмент повинен ефективно боротися або вміло використовувати для максимізації прибутку та забезпечення рівноваги між ризиками та доходами. Незважаючи на те, чи хочуть цього банки, зовнішні чинники завжди присутні, проте наслідки від них будуть залежати від обдуманості стратегії та здатності вчасно адаптуватися до змін у навколишньому середовищі та діяльності інших учасників на фінансовому ринку [9, с. 193].

Слід зауважити, що всі внутрішні та зовнішні чинники взаємопов'язані: вплив одного може мати як позитивний, так і негативний вплив на інший, і навпаки. Врахування цього факту є ключовим у розробці стратегії діяльності банку.

На думку О. Р. Яременко, А. В. Беренич при дослідженні зовнішнього середовища важливо враховувати фактори впливу мікро-, макро- та мегасередовища, а ось при внутрішньому середовищі слід враховувати організаційні,

технологічно-інформаційні та фінансові фактори впливу [13, с. 921-922].

Після аналізу наукових праць і застосування комплексного підходу до аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на стабільність діяльності банку, можна стверджувати, що будь-яка з вищенаведених класифікацій є обґрунтованою і заслуговує на увагу. Розглянемо наступну класифікацію факторів, що визначають стійкість банку в умовах фінансової глобалізації.

Макроекономічні (екзогенні) фактори, що визначають основні напрямки функціонування банків та мають вплив на їх фінансову стійкість, розглянуті в табл. 1 і описані за характером їх впливу на фінансову стабільність банків.

Необхідно відзначити, що макроекономічні (екзогенні) фактори є слабо керованими з боку банку, тобто керівництво не може впливати на фактори макросередовища, але має їх враховувати в процесі розробки конкурентної стратегії, бо вплив цих факторів обумовлює додаткові ризики банківської діяльності, що може негативно позначитися на рівні конкурентоздатності та конкурентної позиції банківської установи. При цьому, макросередовище визначає загальні умови банківської діяльності та впливає на фактори мікросередовища й через них на конкурентний потенціал банку [2, с. 6].

О. В. Дзюблук вважає, що ключовими факторами, що впливають на ефективність функціонування банківської системи, є рушійні сили, які можуть сприяти її успішному розвитку та стабільності, або, навпаки, бути причиною виникнення проблем [5, с. 334]. Макроекономічні фактори, що впливають на фінансову стабільність банків, охоплюють різноманітні явища та процеси, що формують загальне макроекономічне середовище, в якому діють банки. Ці фактори значно впливають на ключові аспекти, які забезпечують фінансову стабільність банків. Для оцінки їх впливу застосовуються різноманітні показники.

Досліджуючи питання забезпечення фінансової стабільності банків, яка формується під впливом різноманітних макроекономічних чинників, О. С. Вовченко та С. Б. Єгоричева розглядають банки як комплексні організації, які функціонують у умовах тісних взаємозв'язків

та глибокої взаємозалежності з іншими секторами фінансової системи та реальної економіки [3, с. 28].

Таблиця 1. Групування чинників макроекономічного середовища, що впливають на фінансову стабільність банків, через характеристику сфери їх впливу*

Група чинників впливу	Характеристика сфери впливу на фінансову стабільність банків
1	2
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> - темпи економічного зростання; - тенденції і темпи зміни розміру валового внутрішнього продукту (ВВП); - рівень і темпи інфляції; - рівень безробіття; - сальдо (стан) платіжного балансу країни; - валютний курс; - рівень доходів; - вартість грошей; - обсяг золотовалютні резерви; - боргові зобов'язання держави - спад/підйом у деяких галузях промисловості тощо.
Фінансові	<ul style="list-style-type: none"> - рівень і темпи інфляції; - валютний курс - грошово-кредитна політика Національного банку України;
Політичні	<ul style="list-style-type: none"> - політична ситуація; - стабільність внутрішньополітичної ситуації у країні; - курс уряду, місцевої влади, регіональних органів управління; – діяльність громадських організацій; - методи державного регулювання економіки; - стабільність у суспільстві - розстановка політичних сил, характер відносин між банківськими колами та урядом тощо
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> - доходи та витрати населення; - рівень споживання; - рівень безробіття.
Правові (юридичні)	<ul style="list-style-type: none"> - законодавче регулювання; - стабільність законодавства, зокрема, у фінансовій, податковій, зовнішньоекономічній сферах, - нормативні вимоги; - вимоги державного регулювання діяльності банків; - стандарти діяльності; - рівень захищеності прав кредиторів та позичальників; - антимонопольне законодавство тощо
Демографічні	<ul style="list-style-type: none"> - чисельність населення; - сімейний стан; - наявна й потенційна кількість робітників, їх кваліфікаційні характеристики; - структура клієнтів банку за віком, соціальним станом, рівнем доходу; - освітній рівень реальних та потенційних споживачів; - тенденції формування вікової структури населення ; - територіальне розміщення; - різноманітність потреб тощо

Продовження таблиці 1

1	2
Соціально-культурні	- рівень міграції населення; - рівень освіти; - звички, культурні традиції суспільства тощо - потреби споживачів; - ментальність; - фінансова та цифрова грамотність; - освітній рівень; - довіра до банків.
Науково-технічні	- науково-дослідні і науково-конструкторські роботи (НДНКР); - стан основних виробничих фондів; - рівень автоматизації і розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій; - удосконалення технологічних процесів тощо - технічний потенціал; - доступність технологій; - інноваційна активність
Географічні	- ресурсні можливості та потенціал регіону, в якому функціонує банк
Міжнародні	- процеси експансії іноземного капіталу; - загальні тенденції на світових фінансових ринках (доступність та вартість ресурсів); - можливість доступу до зовнішніх запозичень тощо

* Джерело: складено на основі [2, с. 6-8; 3, с. 29-34, 36; 15, с. 295].

Група економічних факторів є найбільш визначальною у зовнішньому середовищі, оскільки вона описує стан економіки за допомогою традиційних показників, таких як [2; 3, с. 29-30; 11; 15, с. 295]:

- темп економічного зростання;
- зміни валового внутрішнього продукту;
- сальдо (стан) платіжного балансу країни;
- масштаби тіньової економіки,
- стан реального сектору економіки, а також спад або підйом у певних галузях промисловості, рівень оновлення виробничих потужностей;
- інвестиційний клімат та ін.

Для забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності та збереження сталої конкурентної позиції в конкурентному середовищі, банкам необхідно систематично аналізувати тенденції зміни економічних факторів зовнішнього середовища та враховувати їх при розробці конкурентної стратегії [2, с. 6-7].

Взаємозв'язок економічних факторів формує сукупність факторів, що впливають на рух капіталу. Дослідження економічних

аспектів макросередовища дозволяє зрозуміти та врахувати основні принципи функціонування механізму перерозподілу фінансових ресурсів [3, с. 30].

Взагалі, темпи економічного зростання значно впливають на розміри та характер сформованих можливостей і загроз для банків. Існує глибокий зв'язок між темпами економічного розвитку країни та рівнем попиту на банківські продукти. Зростання економіки сприяє збільшенню витрат населення, що створює нові можливості для розвитку різних економічних суб'єктів, включаючи банки, та знижує рівень конкуренції на ринкових сегментах. Проте при зростанні рівня безробіття доходи населення зменшуються, що ускладнює спроможність споживачів виконувати кредитні зобов'язання та може призвести до погіршення якості банківських активів.

Вплив інфляції також може призвести до дестабілізації економіки, сповільнення темпів економічного зростання та підвищення процентних ставок і коливань валютних курсів. При високому рівні інфляції інвестиції стають

дуже ризикованими, прогнозування економічного зростання стає непевним, а невизначеність вирішується при формуванні стратегії розвитку банку [3, с. 31].

Економічні чинники впливають на діяльність комерційних банків через різноманітні інструменти державної політики, які можуть бути актуальними в сучасний час або бути сформульованими для використання у майбутньому.

Вплив фінансових чинників визначається різноманітними факторами, такими як попит і пропозиція грошової маси, темпи інфляції та очікування щодо неї, величина та графік обслуговування державного боргу, рівень доходу на ринку цінних паперів, курс національної валюти, обсяг грошової емісії, а також стратегія монетарної політики центрального банку [11].

Зокрема, центральний банк впливає на банківську систему через такі інструменти [3, с. 31]:

1. Облікова ставка – це основний інструмент, який визначає вартість грошових ресурсів, доступних банкам.

2. Кредити рефінансування – надання центральним банком кредитів комерційним банкам, які впливають на рівень відсоткових ставок та доступність кредитів для клієнтів.

3. Нормування обсягів обов'язкових резервів, які банки повинні утримувати в центральному банку, що впливає на цінову політику та загальний рівень платоспроможності банків.

Зважаючи на принципи реалізації основних інструментів грошово-кредитної політики центрального банку, важливо відзначити, що розширення грошової маси зазвичай призводить до зростання темпів інфляції, що, в свою чергу, впливає на валютний курс. У таких випадках центральний банк зазвичай знижує облікову ставку та норму обов'язкового резервування. Застосування політики грошової рестрикції, натомість, призводить до скорочення грошової маси та темпів інфляції, а отже, до підвищення курсу національної валюти. Це підкреслює пряму залежність між темпами інфляції та процентними та валютними ризиками банку.

В рамках монетарної політики, яку здійснює центральний банк, важливо створювати

системні умови для формування такого рівня процентних ставок, які [3, с. 31-32]:

1. Заохочують заощадження в національній валюті.

2. Забезпечують зростання обсягів кредитування реального сектору економіки.

Економічні та політичні фактори є тісно взаємопов'язаними, оскільки політична сфера має значний вплив на економічний розвиток країни. Це охоплює політичну стабільність, керівництво уряду та місцевих органів влади, діяльність громадських організацій, методи державного регулювання економіки, а також загальну стабільність у суспільстві. Врахування політичних факторів дозволяє оцінити вплив держави на соціальні та економічні процеси, визначити пріоритетні галузі для розвитку та обслуговування, а також спрогнозувати тенденції економічного розвитку в країні. Такий аналіз допомагає у плануванні та прийнятті стратегічних рішень для банків, оскільки він враховує контекст, у якому вони функціонують, і дозволяє адаптуватися до змін у політичному та економічному середовищі [2, с. 7].

Роль політичних чинників в основному полягає в створенні сприятливого середовища для розвитку банківського сектора і забезпеченні рівних умов для всіх учасників фінансового ринку, а також в утворенні ефективної законодавчо-нормативної бази [11].

Безперечно, що досягнення фінансової стабільності банківського сектору неможливе без соціальної стабільності та відповідної соціальної політики уряду.

Різнманітність та змінність макроекономічних чинників, які впливають на фінансову стабільність комерційних банків, вимагає відповідної адаптивності та гнучкості в ухваленні правових рішень для регулювання їхньої діяльності. Державна політика визначається розробкою та впровадженням правових засад, які суттєво коригують можливості та загрози, що стикаються банки в умовах економічного розвитку [3, с. 32]. До складу правових факторів входять зміни законодавства та інших нормативно-правових актів, які регламентують операції банку і його клієнтів [2, с. 7]. Основні правові чинники включають стабільність законодавства в сферах фінансів, податків, зовнішньої торгівлі, вимоги

державного регулювання банківської діяльності, захист прав кредиторів і позичальників, антимонопольне законодавство, політичні взаємини та взаємодію банківських кіл з урядом, різноманітні зміни у законодавстві та правовому регулюванні відбуваються внаслідок ухвалення нових законів та нормативних актів, які стосуються економічних процесів тощо [3, с. 32].

Нестабільність і недосконалість вітчизняного банківського законодавства є однією з складових групи правових ризиків для банків. Така ситуація може призвести до зниження привабливості країни для інвесторів, оскільки ускладнює розробку та реалізацію довгострокових стратегій для потенційних інвесторів. Тому політичні та правові норми, які існують у країні, а також стійкість їхнього застосування, мають велике значення для ризику функціонування банків в умовах стабільного розвитку.

Демографічний фактор впливає на кон'юнктуру ринку банківських послуг та визначає ключові напрямки розвитку банків. Демографічне середовище можна описати за такими показниками: наявна та потенційна кількість робочої сили, їхні кваліфікаційні характеристики, а також структура клієнтів банку за віком, соціальним статусом, рівнем доходу та іншими аспектами [2, с. 8]. Освітній рівень населення та тенденції вікової структури визначають споживацькі потреби та очікування від банківських продуктів. Якість та обсяги послуг повинні відповідати цим потребам, враховуючи рівень економічної свідомості суспільства. Зміни у чисельності та віковій структурі населення також впливають на ефективність каналів продажу банківських продуктів, що варто враховувати при формуванні стратегій розвитку банків [3, с. 33].

Фактори соціокультурного середовища, такі як рівень міграції населення, освітні стандарти, а також культурні традиції, можуть впливати на рівень конкурентоспроможності банку на ринку банківських послуг. В умовах економічної нестабільності соціокультурні аспекти можуть створювати ризики, що можуть негативно вплинути на конкурентну позицію банку [2, с. 8].

Так, можливості та загрози для безперервної діяльності банків виникають на рівні соціально-культурного середовища, де формуються звички та традиції споживчої поведінки. Ці зміни впливають на розповсюдження нових способів та умов споживання. Наприклад, зміни у способі життя та відношення до життєвих цінностей призводять до змін у попиту на кредити для задоволення різноманітних споживчих потреб. Важливо враховувати, що соціальні фактори впливають як на інші аспекти макроекономічного середовища, так і на внутрішнє середовище банків. Потрібно пам'ятати, що наслідки фінансово-економічних криз можуть значно підірвати довіру населення до банківської системи [3, с. 33].

Процес глобалізації сприяє утворенню загального уявлення про високі стандарти банківського обслуговування, що важливо враховувати банкам при визначенні перспектив розвитку. Однак, існування культурних відмінностей між різними регіонами змушує банки розробляти різні стратегії, враховуючи специфіку кожної країни. Таким чином, банки, які працюють на міжнародних ринках, повинні уважно враховувати соціально-культурні чинники при прийнятті стратегічних рішень.

Науково-технічні (технологічні) чинники є ключовими для банків, оскільки вони впливають на якість бізнес-процесів і послуг. Технологічні інновації дозволяють банкам покращувати якість та розширювати спектр послуг, використовувати засоби комунікації, отримувати інформацію про ринкові тенденції та багато іншого. Однак, успішне впровадження інноваційних технологій вимагає від банків здатності ефективно впоратися з викликами, пов'язаними з адаптацією та освоєнням нових каналів збуту [3, с. 34].

Науково-технічні (технологічні) фактори відкривають нові можливості для інноваційного розвитку як самого банку, так і його клієнтів. Ці фактори стимулюють впровадження додаткових банківських продуктів та послуг. Завдяки науково-технічному прогресу виникають нові види продукції, розвиваються передові технології збору, обробки та передачі інформації, що підвищує потенціал окремих галузей економіки. До цієї групи факторів належать такі як науково-дослідно-проектні роботи, стан

основних виробничих фондів, рівень автоматизації, оптимізація технологічних процесів та інші.

Географічні фактори включають ресурсні можливості та потенціал регіону, де працює банк. Банківські установи часто віддають перевагу обслуговуванню густонаселених регіонів, де проживають платоспроможні клієнти з високим рівнем доходу [2, с. 8].

Міжнародні фактори описують процеси експансії іноземного капіталу і визначають загальні тенденції на світових фінансових ринках, такі як доступність і вартість ресурсів, а також можливість доступу до зовнішніх запозичень. Залучення ресурсів на міжнародних фінансових ринках створює додаткові можливості для банку на внутрішньому ринку, що підвищує його рівень конкурентоспроможності.

Глобалізаційні процеси у світовій економіці спричинили появу глобалізованого фінансового ринку. Це призвело до прискорення поширення кризових явищ, і ймовірність їх впливу на фінансову стійкість банків в Україні є дуже великою [11].

Зовнішні фактори, що впливають на конкурентоспроможність банку, різноманітні за своєю природою та ступенем впливу. Перед аналізом і оцінкою їх впливу, необхідно виділити загальні типи факторів, які впливають на рівень конкурентоспроможності банку та його позицію на ринку. У табл. 2 наведено класифікацію зовнішніх факторів.

За характером впливу на діяльність банків можна виділити тимчасові чинники, тобто ті, які виникають при певних умовах функціонування суб'єкта господарювання (див. табл. 2). До таких чинників можна віднести, наприклад, швидкість реакції уряду на зміни у світовій економіці, своєчасність прийнятих заходів для економічного стимулювання, а також залежність стабільності макроекономічного середовища від швидкості прийняття рішень центральним урядом [3, с. 34; 4].

Багатоаспектна природа зазначених вище чинників дозволяє їх класифікувати на кількісні та якісні (див. табл. 2). Кількісні чинники є тими, що можна виміряти числовими показниками. Серед них можна відзначити обсяг валового

внутрішнього продукту, сальдо платіжного балансу, рівень інфляції. Щодо якісних чинників, то вони охоплюють такі аспекти, як ефективність діяльності уряду, можливість практичного застосування банківського законодавства, характер грошово-кредитної політики та споживацькі уподобання клієнтів.

Фактори впливу можна класифікувати за масштабом впливу на наступні категорії: чинники світового значення, які мають глобальний вплив; чинники, які впливають на функціонування всієї банківської системи взагалі; і чинники, що впливають на діяльність конкретного банку (див. табл. 2). Впровадження та застосування основних принципів ефективного банківського нагляду, включаючи базові принципи Базельського комітету, сьогодні є одними з ключових чинників світового значення. На діяльність банківської системи загалом впливає ефективність функціонування системи державних фінансів, розвиток ринку цінних паперів та напрямки грошово-кредитної політики у країні. На свою чергу, на діяльність окремого банку впливають такі фактори, як рівень розвитку регіону, де він діє, кількість потенційних споживачів, рівень їхніх доходів та фінансова грамотність.

При аналізі впливу макроекономічного середовища на фінансову стабільність банків важливо враховувати особливості кожного чинника. Серед таких О. С. Вовченко, С. Б. Єгоричева виділяють [3, с. 35; 4]:

- взаємозв'язок та взаємозалежність чинників, що проявляються через вплив зміни одного чинника на інші елементи макроекономічного середовища;
- складність системи чинників впливу на фінансову стабільність банків, обумовлена їхньою кількістю, різноманітністю зв'язків та наслідків;
- динамічність та рухливість, тобто швидкість і різні темпи зміни кількісних показників чинників макросередовища;
- інформаційна невизначеність тенденцій розвитку макроекономічного середовища, що ускладнює оцінку рівня її достовірності.

Таблиця 2. Класифікація факторів зовнішнього середовища, що впливають на фінансову стабільність, рівень конкурентоспроможності банку та його конкурентну позицію*

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види факторів
1	За сферою впливу	Економічні, політичні, правові, соціокультурні, науково-технічні, екологічні, демографічні географічні, міжнародні
2	За ступенем поновлення дії	Циклічні/нециклічні, постійні/тимчасові/епізодичні
3	За ступенем поширення	Загальні, специфічні
4	За напрямком дії	Цілеспрямовані, випадкові
5	За характером прояву	Явні, приховані
6	За характером впливу	Стимулюючі/дестимулюючі, мотивуючі/стримуючі, позитивні/негативні, прямого/непрямого
7	За можливістю виміру	Кількісні/якісні
8	За ступенем складності структури системи факторів	Одиничні/комплексні, прості/складні, залежні/незалежні
9	За можливістю врахування	Суб'єктивні/об'єктивні, прогнозовані/непрогнозовані
10	За ступенем дії	Основні/другорядні, детерміновані/невизначені
11	За часом дії	Статичні/динамічні, дискретні/безперервні
12	За масштабом впливу	Світового значення; Чинники, що впливають на діяльність банківської системи загалом; Чинники, що впливають на діяльність конкретного банку
13	За напрямом впливу	Безпосереднього впливу; Опосередкованого впливу

* Джерело: складено на основі [2, с. 5-6; 3, с. 34-35].

Незважаючи на важливість зовнішніх чинників, необхідно приділяти увагу внутрішнім факторам, які впливають на стійкість банку. Ці фактори, залежні від управління банківською установою та її діяльності на ринку, можуть мати вирішальне

значення. Особливо це стосується ситуацій, коли міжнародні ринки, економіка та соціально-політична ситуація у країні вважаються відносно стабільними. Недооцінка або недостатнє урахування внутрішніх факторів

можуть серйозно підірвати позиції банку та знизити його стійкість [9, с. 194].

У своїх дослідженнях щодо внутрішніх факторів, що впливають на стійкість, С. В. Добринь та І. Б. Убілава встановлюють зв'язок між цими факторами та різними аспектами стійкості банківських установ [16, с. 94]. Вони виділяють такі підгрупи внутрішніх факторів: комерційні, організаційні, кадрові, технологічні, фінансові, інформаційні та ризикові.

Слід зазначити, що згідно з класифікацією С. В. Добринь та І. Б. Убілава, підгрупа ризикових факторів включена як до складу зовнішніх, так і внутрішніх чинників [16, с. 93-94]. Ризики, які виникають у банківській діяльності, частіше є результатом впливу різних факторів або неналежного їх управління, а не окремими факторами.

З точки зору К. А. Корженко, внутрішні фактори, що впливають на стійкість банку, доцільно розглядати та досліджувати за такими підгрупами [9, с. 194]:

- функціональні;
- організаційні;
- комерційні;
- фінансово-економічні.

Виділяючи ендогенні чинники фінансової стійкості, В. В. Рисін та А. П. Біда підкреслюють значення фінансово-економічних аспектів, пов'язаних з ефективним управлінням активами та пасивами банку, забезпеченням ліквідності і належним рівнем капіталізації, а також організаційно-функціональних, що включають рівень банківського менеджменту, якість стратегії банку, рівень професійної підготовки персоналу тощо. Необхідно також звернути увагу на юридичні чинники, які стосуються дотримання банком чинних регулятивних вимог та вимог законодавства, зокрема у сфері протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості сучасного банку грають інформаційно-технологічні чинники, такі як програмне забезпечення, наявність платформи для Інтернет та мобільного банкінгу, системи захисту даних та інші аспекти інформаційної технології [11].

Серед внутрішніх факторів ми виділяємо:

- фінансово-економічні, що стосуються забезпечення ефективного контролю над

активами та пасивами банку, збереження ліквідності та підтримання належного рівня капіталізації (динаміка та структура активів, власного капіталу й зобов'язань банку, фінансові результати діяльності банку, ефективність банку тощо);

- організаційно-функціональні, що включають рівень управління банком, якість стратегії банківської діяльності, професійну компетентність персоналу та інші аспекти;
- чинники інформаційно-технологічного характеру, такі як програмне забезпечення, наявність Інтернет- та мобільного банкінгу, системи захисту даних та ін.;
- комерційні чинники, включаючи взаємовідносини банку з іншими учасниками ринкової інфраструктури, стійкість взаємовідносин з державою, якість співпраці з кредиторами, боржниками та клієнтами, а також рівень концентрації активів і приватних вкладів в банку.

Важливо відзначити, що розділення внутрішніх чинників на такі підгрупи, як функціональні, організаційні та комерційні, впливає також з росту значення якісних аспектів у діяльності банків. Це означає, що увага все більше звертається на якість менеджменту і персоналу, стратегію діяльності, асортимент та якість послуг, а також на взаємодію з іншими учасниками ринку. Оскільки процеси глобалізації та швидкий розвиток світового фінансового ринку впливають на ці аспекти, все більше уваги приділяється іншим факторам, які не можна виміряти чи виявити за допомогою звітності або кількісних показників. Це може включати якість взаємодії з клієнтами та іншими зацікавленими сторонами, а також інші аспекти, які неможливо об'єктивно виміряти [9, с. 194-195].

Грамотна класифікація факторів, які впливають на стійкість комерційного банку, є ключовою для більш повного та глибшого аналізу його внутрішнього та зовнішнього середовища в сучасний момент часу і в майбутньому. Вона дозволяє ефективно виявляти можливі ризики та використовувати наявні можливості. Крім того, систематичний підхід до класифікації факторів допомагає

удосконалити методи оцінки стійкості банку, що, в свою чергу, дозволяє адекватно та своєчасно реагувати на можливі загрози та використовувати наявні переваги.

Отже, вищезазначені чинники макроекономічного і мікроекономічного

середовища схильні впливати на фінансову стабільність банків у часі, що створює ефект сукупного впливу (рис. 1), вимагає пошуку та реалізації ефективних методів їх ідентифікації, системного моніторингу і контролю [3, с. 35].

Рис. 1. Взаємозумовленість та взаємозв'язок сукупності макроекономічних і мікроекономічних чинників впливу на фінансову стабільність банків*

* Джерело: побудовано на основі [3, с. 36; 9; 11; 14, с. 185].

Значною мірою урізноманітнили дослідження з визначення впливу зазначених макроекономічних факторів на фінансову стабільність банків за допомогою аналізу відповідних наборів показників, які відображають діяльність банків та їх можливість протистояти зовнішнім фінансовим ризикам. Важливий внесок у цей підхід зробили дослідники, які активно розробляли методіку визначення чинників, що можуть спричинити дестабілізацію фінансової ситуації та завадити безперервному та ефективному функціонуванню банків О. І. Барановський [17], М. М. Єрмошенко [18]. Також варто відзначити вплив наукових груп провідних міжнародних фінансових організацій.

Так, Міжнародний валютний фонд розглядає такі групи макроекономічних факторів, зміна яких значно впливає на стан фінансової системи загалом і банківської зокрема: показники економічного зростання; показники стану платіжного балансу; індекси цін на споживчі товари; показники коливання валютних курсів і процентних ставок; показники зростання обсягів кредитування та

цін на активи; показники поширення кризових явищ та додаткові індикатори [19].

Один з найважливіших фінансових показників для оцінки впливу макроекономічних чинників на фінансову стабільність банків у моделях стрес-тестування – це капітал банків. Однак, це лише один з показників, який відображає наслідки макроекономічних потрясінь і коливань в економіці. Наразі існує значна кількість наукових досліджень, які вивчають ступінь впливу макроекономічних чинників на такі показники з використанням економетричних моделей. Оскільки ризики, пов'язані з наданням кредитів, є основними джерелами фінансової нестабільності банків, то в багатьох наукових дослідженнях використовуються показники, що відображають якість банківського кредитного портфеля як залежну змінну. Наприклад, Дж. Песола вивчав вплив макроекономічних загроз на динаміку частки втрат за кредитами в кредитному портфелі банків, що є одним з ключових показників фінансової стабільності. У своїх дослідженнях він зробив висновок, що висока рівень

заборгованості, зростання процентних ставок та зниження темпів зростання ВВП приводять до збільшення частки втрат за кредитами та розвитку банківських криз у багатьох країнах [20].

У економічній літературі зустрічається дослідження, що вивчає вплив економічних циклів на обсяг формування резервів банками для покриття можливих втрат від високо ризикованих операцій [21].

Також існують різні наукові дослідження, де рентабельність виступає індикатором впливу макроекономічних турбулентностей на діяльність комерційних банків. Наприклад, М. Арпа вивчав вплив рівня економічної активності на показники рентабельності банків. Він прийшов до висновку, що зниження процентних ставок і зростання інфляції позитивно впливають на валовий дохід банків, хоча чистий процентний дохід не має кореляції з зростанням валового внутрішнього продукту [22]. У своїй моделі оцінки рентабельності банків Дж. Біккер та Х. Ху виявили, що темпи зростання валового внутрішнього продукту, як поточні, так і з певним запізненням, позитивно впливають на рентабельність, у той час як рівень безробіття має негативний вплив [23].

Підходяще економічне середовище в країні сприяє активізації фінансової діяльності банків, збільшенню обсягів кредитування, що в результаті підвищує ефективність їхньої роботи та зростання рентабельності. У ситуації макроекономічної нестабільності, зниження попиту та доходів населення, нестачі ліквідності, скорочення обсягів кредитування та зростання витрат на приваблення коштів ситуація міняється: доходи банків зменшуються, витрати зростають, що в кінцевому підсумку може призвести до значного зменшення прибутку або до збитків.

Макроекономічні чинники, які не знаходяться під контролем банків, можуть створювати значні загрози для їх фінансової стабільності. Головні серед них вважаються темпи зростання ВВП, рівень безробіття та рівень інфляції. Важливо враховувати, що ці фактори взаємодіють між собою. Банки піддані суттєвим циклічним коливанням, подібним до тих, які спостерігаються в економіці загалом. У зв'язку з цим, центральні банки часто вживають антициклічних заходів, таких як експансивна

або рестриктивна грошово-кредитна політика. Ці дії можуть впливати на фінансову стабільність банків, що відображається у їх діяльності. Таким чином, існує тісний зв'язок між макроекономічною ситуацією в країні та рівнем фінансової стабільності банків. [3, с. 38-39].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

1. Після аналізу теоретичних основ фінансової стійкості варто відзначити, що наукова спільнота не досягла консенсусу у визначенні цього поняття. Проте, зведення різних точок зору дозволяє зробити висновок, що фінансова стійкість є невід'ємною якісною характеристикою банку, яка визначається його здатністю ефективно використовувати власні ресурси та відповідати загальноприйнятим нормативним показникам. Ця здатність дозволяє банку витримувати вплив зовнішніх та внутрішніх факторів середовища.

2. Крім цього, треба враховувати, що фінансову стійкість визначається впливом різноманітних факторів, як ендегенних, що властиві самому банку, так і екзогенних, що залежать від зовнішнього середовища. Наразі дослідження факторів, які впливають на фінансову стабільність, є недостатніми.

3. Аналіз різноманітних класифікацій факторів, що впливають на стійкість банку, свідчить про наявність різних точок зору та підходів до визначення основних чинників, які формують і коригують банківську діяльність. Важливо зазначити, що ці фактори можуть варіюватись і мати різний вплив в залежності від конкретного банку, його стратегії, організаційної структури та інших індивідуальних особливостей. Більшість класифікацій підкреслюють необхідність урахування як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, які можуть мати різні наслідки для банківських установ. Умови економічної нестабільності або процеси глобалізації додатково підсилюють актуальність цього підходу.

4. При оцінці стабільності банку та виборі найбільш ефективних способів її забезпечення важливо не обмежуватись лише окремими факторами, що впливають на цю стабільність. Для отримання більш повного уявлення

необхідно враховувати якомога більше факторів, включаючи їх динаміку, та аналізувати їх взаємозалежність і взаємозв'язок. Тільки комплексний підхід до аналізу різних аспектів формування стабільності банку забезпечить найбільш повну, актуальну та об'єктивну інформацію про його поточний стан та можливі перспективи у майбутньому. Це особливо важливо в умовах сучасних кризових ситуацій і повномасштабної війни.

5. У сучасних умовах конкуренції банки як відкриті соціально-економічні системи постійно зазнають вплив зовнішніх факторів, які визначають їх фінансову стабільність, рівень конкурентоспроможності та позицію на ринку. Хоча сам банк не завжди може контролювати ці фактори, він повинен враховувати їх при розробці або коригуванні конкурентної стратегії. Такі фактори можна узагальнити у групи: економічні, політичні, правові, соціокультурні, науково-технічні, міжнародні, географічні, екологічні та демографічні. Керівництво банку не може контролювати ці групи факторів, але повинно враховувати їх при розробці стратегії. Отже, постійний моніторинг та аналіз цих факторів є важливою частиною

конкурентного позиціонування банку на ринку. Далі потрібно розробити методичний підхід до моніторингу конкурентного середовища, що дозволить оцінити вплив зовнішніх факторів, прогнозувати зміни в конкурентній позиції та робити відповідні управлінські рішення для підвищення конкурентоспроможності банку на ринку.

6. Забезпечення фінансової стабільності банку передбачає ретельне оцінювання його поточного та майбутнього стану, ефективне управління фінансовими ресурсами, а також прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення фінансової стабільності. Ці заходи сприятимуть досягненню стратегічних цілей банку та зміцненню його позиції на ринку банківських послуг.

У перспективі, забезпечення фінансової стабільності банків буде впливати негативною динамікою зовнішніх факторів. У цьому контексті, перспективи подальших досліджень забезпечення фінансової стабільності банків в Україні пов'язані з розробкою нових підходів до управління фінансовою стабільністю банків в умовах сучасного банківського сектору з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України. *Фінанси України*. 2007. № 9. С. 75-87.
2. Вовк В. Я. Фінансова стабільність банків: теоретико-методологічний аспект. URL: http://repository.hneu.edu.ua/jsui/bitstream/123456789/21763/1/%D0%92%D0%BE%D0%B2%D0%BA_%D0%91%D0%A1_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%204.pdf
3. Вовченко О. С., Єгоричева С. Б. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2021. 233 с. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/9526/1/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f%202021.pdf>
4. Вовченко О. С. Класифікація факторів макроекономічного середовища діяльності комерційних банків. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України*. 2009. № 3 (34). С. 99–102. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/786/1/2.pdf>
5. Грошово-кредитне регулювання у механізмі забезпечення макроекономічної стабілізації і ефективності функціонування банківської системи України / за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 530 с.
6. Іващук О.О. Стійкість банківської системи як індикатор макроекономічної стабілізації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Економіка. 2013. Вип. 23. С. 285-289.

7. Коваленко В. В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 7. С. 235-236.
8. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 228 с.
9. Корженко К. А. Підходи до класифікації факторів, що впливають на стійкість банківської установи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія Економічні науки. 2015. Випуск 12. Частина 1. С. 191-195. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/48.pdf
10. Мстоян К. В. Надійність банку: сутність, складові та фактори впливу. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1142>.
11. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8731>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.1
12. Шелудько Н. М. Управління фінансовою стійкістю комерційних банків : монографія ; Ін-т економіки НАН України. К., 2002. 228 с.
13. Яременко О. Р., Беренич А.В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 20. С. 918-923. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/186.pdf>
14. Гарбар Є. С. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах нестабільного економічного середовища. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2015. Випуск 1 (45). Т.1 С. 184-187.
15. Фалюта А. В. Фінансова стабільність банків в Україні. 2007. С. 293-297. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/ee72ff80-d52d-4bf4-8666-fe1ca8d550b9/content>
16. Добринь С.В., Убілава І. Б. Аналіз впливу факторів фінансової безпеки на фінансову стійкість банків. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 29. С. 92-96.
17. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія : у 2 т. Київ: УБС НБУ, 2014. Т. 2 : Безпека фінансових інститутів. 715 с.
18. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : монографія. Київ: КНТЕУ, 2001. 309 с.
19. Evans O., Leone A. M., Gill M., Hilbers P. Macroprudential Indicators of Financial System Soundness. IMF Washington DC. 2000. 49 p.
20. Pesola J. The Role of Macroeconomic Shocks in Banking Crises. *Bank of Finland Discussion Paper*. 2001. No 6/2001. 64 p.
21. Примостка Л. О. Вплив економічних циклів на банківську діяльність. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2017. № 4 (32). С. 175–180.
22. Arpa M., Giulini I., Ittner A., Pauer F. The influence of macroeconomic developments on Austrian banks: implications for banking supervision. BIS Papers chapters, in: Bank for International Settlements (ed.), *Marrying the macro- and micro-prudential dimensions of financial stability*. 2001. Vol. 1. P. 91–116.
23. Bikker J., Hu H. Cyclical patterns in profits, provisioning and lending of banks and procyclicality of the new Basel capital requirements. *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review*, 55. 2002. Issue 221. P. 143–175.

REFERENCES

1. Baranovskyi, O. I. (2007). Stability of the banking system of Ukraine. *Finances of Ukraine*, (9), 75-87.
2. Vovk, V. Ya. Financial stability of banks: theoretical and methodological aspect. Retrieved from http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21763/1/Вовк_БС_Стаття_4.pdf.
3. Vovchenko, O. S., & Yegorycheva, S. B. (2021). Financial stability of banks in a dynamic macroeconomic environment: Monograph. Poltava: PUET. Retrieved from https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/9526/1/Монографія_2021.pdf.
4. Vovchenko, O. S. (2009). Classification of factors of the macroeconomic environment of commercial banks. *Scientific Bulletin of the Poltava University of Consumer Cooperation of Ukraine*, 3(34), 99-102. Retrieved from <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/786/1/2.pdf>.
5. Dzyublyuk, O. V. (Ed.). (2014). *Monetary and credit regulation in the mechanism of ensuring macroeconomic stabilization and efficiency of functioning of the banking system of Ukraine*. Ternopil: TNEU.
6. Ivashchuk, O. O. (2013). Stability of the banking system as an indicator of macroeconomic stabilization. *Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Economy*, (23), 285-289.
7. Kovalenko, V. V. (2011). Methodical approaches to determining the level of financial stability of the banking system. *Actual Problems of the Economy*, (7), 235-236.
8. Kovalenko, V. V. (2010). *Strategic management of financial stability of the banking system: Methodology and practice: Monograph*. Sumy: DVNZ "UABS NBU".
9. Korzhenko, K. A. (2015). Approaches to the classification of factors affecting the stability of a banking institution. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic Sciences Series*, 12(1), 191-195. Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/48.pdf.
10. Mstoyan, K. V. Reliability of the bank: Essence, components and influencing factors. *Efficient Economy*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1142>.
11. Rysin, V. V., & Bida, A. P. (2021). Financial stability of the bank: Factors and features of provision. *Efficient Economy*, (3). Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8731>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.3.1
12. Sheludko, N. M. (2002). *Management of financial stability of commercial banks: Monograph*. Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Ukraine.
13. Yaremenko, O. R., & Berenych, A. V. (2017). Management mechanism and factors affecting the financial stability of the bank. *Global and National Economic Problems*, (20), 918-923. Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/186.pdf>.
14. Harbar, E. S. (2015). Factors influencing the financial stability of the bank in the conditions of an unstable economic environment. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Economy Series*, 1(45), 184-187.
15. Faluta, A. V. (2007). Financial stability of banks in Ukraine, 293-297. Retrieved from <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/ee72ff80-d52d-4bf4-8666-fe1ca8d550b9/content>.
16. Dobryn, S. V., & Ubilava, I. B. (2010). Analysis of the influence of financial security factors on the financial stability of banks. *Herald of the Economy of Transport and Industry*, (29), 92-96.
17. Baranovskyi. (2014). *Security philosophy: Monograph: In 2 Vols*. Kyiv: UBS NBU.

18. Ermoshenko, M. M. (2001). *Financial security of the state: National interests, real threats, security strategy: Monograph*. Kyiv: KNTEU.
19. Evans, O., Leone, A. M., Gill, M., & Hilbers, P. (2000). *Macroprudential Indicators of Financial System Soundness*. IMF Washington DC.
20. Pesola, J. (2001). *The Role of Macroeconomic Shocks in Banking Crises*. Bank of Finland Discussion Paper, 6/2001.
21. Prymostka, L. O. (2017). The influence of economic cycles on banking. *Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy". Economy Series*, 4(32), 175-180.
22. Arpa, M., Giulini, I., Ittner, A., & Pauer, F. (2001). The influence of macroeconomic developments on Austrian banks: Implications for banking supervision. *BIS Papers Chapters*, in Bank for International Settlements (Ed.), *Marrying the Macro- and Micro-Prudential Dimensions of Financial Stability* (1), 91-116.
23. Bikker, J., & Hu, H. (2002). Cyclical patterns in profits, provisioning and lending of banks and procyclicality of the new Basel capital requirements. *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review*, 55(221), 143-175.

Yevhen Chaikovskiy, PhD student, West Ukrainian National University, Ukraine

Factors of influence on the financial stability of banks in Ukraine

Abstract

Introduction. In the context of increasing global financial uncertainties, ensuring the financial stability of banks becomes crucial for the economic security of Ukraine. The stability of the banking system has a direct impact on the country's investment attractiveness, the stability of the national currency, and the trust of investors and citizens in financial institutions. In this context, the analysis of factors that affect the financial stability of banks is relevant, since understanding these factors allows for the formation of strategies to minimize risks and increase the overall stability of the financial system. This article draws attention to the interrelationships between macroeconomic and microeconomic processes in the context of their impact on banking stability, with a particular focus on the challenges faced by banks in Ukraine.

The purpose of the article. The purpose of the study is to identify and analyze external and internal factors that affect the stability of the banking system, and to develop recommendations for managing these factors to improve financial stability.

Research methods. The methods of system analysis, classification, and comparative analysis were used for the analysis. The use of these methods allows for a comprehensive assessment of the impact of various economic and organizational factors.

The results. The study determined the importance of both external and internal factors in shaping the financial stability of banks. Among the key external factors, the impact of global economic trends, changes in legislation, exchange rate fluctuations and the economic policy of the state was revealed. Internal factors include management strategies, the quality of the bank's assets, the level of corporate governance and innovative activities. Special attention is paid to the analysis of the impact of the bank's internal processes on its ability to adapt to economic fluctuations. As a result of the study, recommendations were formulated for improving risk management systems, in particular through the implementation of advanced IT solutions for risk monitoring and analysis. It is also emphasized the need to increase the transparency of banks' activities and increase the financial literacy of clients as factors for strengthening trust in financial institutions.

Keywords: financial stability; banking system; external factors; internal factors; risk management; investment activity.

Cite as: Chaikovskiy, Y. (2024). Factors of influence on the financial stability of banks in Ukraine. *Economic analysis*, 34 (2), 141-157. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.141>